

अनुसूचित जाती उपयोजना अंतर्गत अनुसूचित
जाती/ नवबौद्ध शेतकऱ्यांना शेतीसाठी अर्थसहाय्य
देण्याची योजना सन २०१४-१५ मध्ये
राबविण्यासाठी वित्तीय मान्यता देणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: विधयो-१५१४/प्र.क्र.९७/४अ

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक

मंत्रालय विस्तार, मुंबई -४०० ०३२

तारीख: १२ सप्टेंबर, २०१४

वाचा

- १) सामाजिक न्याय विभागाचे पत्र क्र. विधयो-२०१३/प्र.क्र.७१/विधयो, दि. १३ फेब्रुवारी, २०१४
- २) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग, क्र. विधयो-१५१४/ प्र.क्र. ९७/४अ, दि. ७ जुलै, २०१४
- ३) वित्त विभागाचे परिपत्रक क्र. अंदाज-२०१४/प्र.क्र.११०/अर्थ-३, दि. २८ जुलै, २०१४
- ४) कृषि आयुक्तालयाचे पत्र क्र. विप्र-७/ विधयो / १४-१५/अनु.वा./५९८/२०१४, दि.३१ जुलै, २०१४

प्रस्तावना

दारिद्र्य रेषेखाली असणाऱ्या अनुसूचित जाती / नवबौद्ध शेतकऱ्यांचे उत्पन्न वाढवून त्यांना दारिद्र्य रेषेवर आणण्यासाठी अर्थसहाय्य देण्याची योजना कृषि विभागामार्फत विशेष घटक योजनेअंतर्गत १९८२ पासून राज्यामध्ये राबविण्यात येत आहे. या योजनेंतर्गत जमीन सुधारणा, निविष्ठा पुरवठा, पीक संरक्षण ओजारे / शेतीची सुधारित औजारे, बैलगाडी, बैलजोडी/ रेडेजोडी, इनवेल बोअरिंग, जुनी विहिर दुरुस्ती, पाईपलाईन, पंपसेट, ताडपत्री, नविन विहिर इत्यादी बाबीवर अनुसूचित जाती/ नवबौद्ध शेतकऱ्यांना अनुदान देण्यात येते. सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षामध्ये सदर योजना राज्यात राबविण्यासाठी सामाजिक न्याय विभागाच्या संदर्भाधीन अ.क्र.१ येथील पत्रान्वये एकूण ₹ १७६३९.९२ लाख नियतव्यय उपलब्ध करून दिला आहे. सामाजिक न्याय विभागाने उपलब्ध करून दिलेल्या सदर नियतव्ययास प्रशासकीय व वित्त विभागाने सदर योजनेअंतर्गत लेखानुदानाने उपलब्ध करून दिलेल्या ₹ ३९०९.९८ लाख निधीस वित्तीय मान्यता, संदर्भाधीन अ.क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये देण्यात आली आहे.

वित्त विभागाच्या दि. ०१ जुलै, २०१४ च्या परिपत्रकान्वये योजनेअंतर्गत उपलब्ध करून दिलेल्या नियतव्ययाच्या ६० टक्के निधी वितरण करण्यास मान्यता दिली आहे. वित्त विभागाने मान्यता दिलेल्या तरतूदीनुसार, सदर योजनेअंतर्गत एकूण उपलब्ध तरतूदीपैकी, लेखानुदानाने वितरित केलेला निधी वजा जाता उर्वरित ₹ ६६७३.९७ लाख निधी वितरित करणे आवश्यक आहे. यास्तव, सदर योजनेअंतर्गत ₹ ६६७३.९७ लाख (अक्षरी रूपये सहासष्ट कोटी त्र्याहत्तर लाख सत्याण्णव हजार फक्त) निधीच्या कार्यक्रमास वित्तीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

- १) अनुसूचित जाती / नवबौद्ध शेतकऱ्यांचे शेतातील पिकांचे उत्पादन वाढवून त्यांच्या उत्पन्नात वाढ करण्यासाठी अनुसूचित जाती / नवबौद्ध शेतकऱ्यांना शेतीसाठी अर्थसहाय्य देण्याची विशेष घटक योजना सन २०१४-१५ मध्ये राबविण्यासाठी सामाजिक न्याय विभागाने उपलब्ध करून दिलेल्या एकूण

नियतव्ययापैकी ६० टक्के मर्यादेत वितरणासाठी उपलब्ध असलेल्या एकूण ₹ १०५८३.९५ लाख निधीपैकी, लेखानुदानाने वितरित केलेला निधी वजा जाता, उर्वरित ₹ ६६७३.९७ लाख (अक्षरी रूपये सहासष्ट कोटी त्र्याहत्तर लाख सत्त्याण्णव हजार फक्त) निधीच्या कार्यक्रमास या आदेशान्वये शासनाची वित्तीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२) या योजनेंतर्गत जमीन सुधारणा, निविष्ठा पुरवठा, पीक संरक्षण ओजारे / शेतीची सुधारित औजारे, बैलगाडी, बैलजोडी/ रेडेजोडी, इनवेल बोअरिंग, जुनी विहिर दुरुस्ती, पाईपलाईन, पंपसेट, ताडपत्री, नविन विहिर इत्यादी घटकांचे वितरण अनुसूचित/नवबौध्द शेतकऱ्यांना करताना, दि. ७ जुलै, २०१४ अन्वये निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयासोबतच्या परिशिष्ट (एक) मधील कार्यक्रम व परिशिष्ट (दोन) मध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनांचे तंतोतंत पालन करण्यात यावे. त्याचप्रमाणे उपरोक्त योजना राबविताना दि. ७ जुलै, २०१४ च्या शासन निर्णयासोबत निर्गमित केलेल्या परिशिष्ट (तीन) मधील कार्यपद्धतीचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.

३) जे लाभार्थी नविन विहिर या घटकाचा लाभ घेणार आहेत, त्यांचे साठी प्रती लाभार्थी अनुदानाची कमाल मर्यादा ₹ ७००००/- ते ₹ १०००००/- राहिल व जे लाभार्थी नविन विहिर या घटकाचा लाभ घेणार नाहीत, त्यांचेसाठी अनुदानाची कमाल मर्यादा ₹ ५००००/- (रूपये पन्नास हजार फक्त) राहिल. नविन विहिर या घटकासाठी कमाल मर्यादा ₹ १०००००/- असली तरी विहिर खोदाईसाठी खर्च कमी झाल्यास खर्चाच्या मर्यादेइतकेच अनुदान देय राहिल.

४) सदर योजनेच्या अमंलबजावणीसाठी सविस्तर मार्गदर्शक सूचना कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी निर्गमित कराव्यात. या मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करतेवेळी दि. ०७ जुलै, २०१४ अन्वये निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयातील परिच्छेद क्र.५ मधील (i) ते (vi) उपमुद्यांचा प्राथम्याने अंतर्भूत करण्याची दक्षता घ्यावी.

५) सदर योजनेअंतर्गत या शासन निर्णयान्वये वितरित करण्यात येत असलेला ₹ ६६७३.९७ लाख अक्षरी रूपये सहासष्ट कोटी त्र्याहत्तर लाख सत्त्याण्णव हजार फक्त) निधीचा कार्यक्रम सन २०१४-१५ मध्ये राबविण्यासाठी कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे व या निधीचे जिल्हानिहाय वितरण करण्यास त्यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. या योजनेचा खर्च मासिक निधी विवरणपत्राच्या मर्यादेत होईल याची दक्षता कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी घ्यावी.

६) योजनेंतर्गत उपलब्ध करून दिलेला निधी योजनेच्या अटी व शर्तीच्या अधीन राहून खर्च होईल व त्याबाबतचा सविस्तर अहवाल शासनाला विहित मुदतीत सादर केला जाईल याची दक्षता घ्यावी. त्याचप्रमाणे, सदर योजनेअंतर्गत लाभ देण्यात आलेल्या लाभार्थ्यांचा फलनिष्पती अहवाल प्रत्येक जिल्ह्याकडून प्राप्त करून त्यांचे कृषी आयुक्तालय स्तरावर संकलन करावे. प्रत्येक आर्थिक वर्षामध्ये निधी वितरणाच्या प्रस्तावासोबत सदर फलनिष्पती अहवाल शासनास सादर करावा. सदर योजना राबविताना गरजू लाभार्थ्यांनाच लाभ देण्यात येत आहे, याबाबत खातरजमा करावी. सदर योजनेचा मागील पाच वर्षांचा

मुल्यामापन अहवाल तयार करावा. सदर अहवाल प्राप्त झाल्यानंतरच पुढील आर्थिक वर्षात निधी वितरित करणे शक्य होणार आहे, याची नोंद घ्यावी.

७) या योजनेअंतर्गत वितरित करण्यात येत असलेला ₹६६७३.९७ लाख (अक्षरी रूपये सहासष्ट कोटी त्र्याहत्तर लाख सत्याण्णव हजार फक्त) चा खर्च सन २०१४-१५ करिता खालील लेखाशिर्षातून मंजूर असलेल्या तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

लेखाशिर्ष :- मागणी क्र. डी-३

२४०१-पीक संवर्धन

८००- इतर खर्च

८००(दोन) पंचवार्षिक योजनेअंतर्गत योजना

राज्य योजनाअंतर्गत योजना, विशेष घटक योजना

(००)(०३) दारिद्र्य रेषेच्यावर आणण्यासाठी अनुसूचित जाती

उपयोजनेअंतर्गत शेतकऱ्यांना अर्थसहाय्य

(२४०१ १११४), ३३- अर्थसहाय्य

८) सदर शासन निर्णय वित्त विभागाचे परिपत्रक क्र. अंदाज-२०१४/प्र.क्र.११०/ अर्थ-३, दिनांक २८ जुलै, २०१४ अन्वये दिलेल्या सहमतीनुसार व मा. अपर मुख्य सचिव (कृषि व फलोत्पादन) यांच्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०९१२१२१३०७२४०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(उ.म. मदन)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२. सर्व विभागीय आयुक्त
३. सर्व सन्माननीय विधीमंडळ सदस्य यांना महाराष्ट्र विधानमंडळ द्वारा
४. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, पुणे (१० प्रतीसह)
५. संचालक, समाज कल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
६. सर्व संचालक / सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे

७. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,
८. जिल्हाधिकारी व सदस्य सचिव, जिल्हा नियोजन समिती (सर्व)
९. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
१०. सर्व अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
११. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी
१२. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
१३. व्यवस्थापकीय संचालक, महाबीज अकोला
१४. सर्व कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद
१५. विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, सर्व जिल्हे
१६. जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१७. महालेखापाल महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई / नागपूर
१८. महालेखापाल महाराष्ट्र (लेखा परिक्षा) मुंबई / नागपूर
१९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
२०. सामाजिक न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२ (कार्यासन विधयो -१)
२१. ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
२२. सहसंचालक (विधयो) कार्यालय संचालक, समाज कल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे- १
२३. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
२४. वित्त विभाग व्यय-१ / अर्थसंकल्प-१३, मंत्रालय, मुंबई
२५. नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
२६. सर्व उप सचिव/ अवर सचिव / कार्यासन अधिकारी (फक्त कृषि), कृषि व पदुम विभाग
२७. मा. मंत्री (कृषि), यांचे खाजगी सचिव
२८. मा. राज्यमंत्री (कृषि), यांचे खाजगी सचिव
२९. निवड नस्ती (४अ)